

Márkus Barbarossa János- életútinterjú

Készítette: Zilahi Csaba

A beszélgetés időpontja: 2022. október 5., Kolozsvár

Szerkesztett, tömörített, kiegészített, lábjegyzetelt változat.

Zilahi Csaba:

Itt a kolozsvári lakásodban-műhelyedben rengeteg hangszer van körülötted, egyik érdekesebb, mint a másik, egyik régebbi, mint a másik... Emlékszel-e arra a hangszerre, amire először tetted rá a kezed?

Márkus Barbarossa János:

Ami itt van, csak egy töredéke annak, ami még megvan. De a régi hangszereim már nincsenek meg. Amikor a feleségemmel együtt Romániából kiutasítottak, összehívtam Sepsiszentgyörgyön néhány zenész barátomat, és elajándékoztam a hangszereimet. A legelső, amit megszólaltattam, egy kis szájmuzsika volt, olyan hatéves lehettem. Aztán rengeteg hangszeren játszottam, a szentgyörgyi lakásomban volt is egy kicsi múzeumom.

Zilahi Csaba:

Gyerekkorodban milyen zene szólt körülötted?

Márkus Barbarossa János:

Nagyváradon, a hatvanas évek legelején még nem volt rádiónk. Nagymamám nevelt, és a környéken volt egy városi „difuzor”, egy hangszóró, amiből többnyire román népzene szólt. De korábban már hallgattam másfajta muzsikát is, mert anyám beadott a nagynénémhez a szilágysomlyói Mária-rendi kolostorba. Ők pedig klasszikus zenét oktattak.

Zilahi Csaba:

Hány éves voltál, amikor oda kerültél?

Márkus Barbarossa János:

Két és fél éves. Ötéves koromig voltam ott. A mama, vagyis a főnöknő regensburgi hercegnő volt, ő zongorát oktató. Két nagynéném kilépett a rendből, de a harmadik nagynéném, aki vicepriorin volt, hegedülni tanított. De pont úgy tanított harmonikát is, meg harmóniumot a kántoroknak. Ilyen környezetben nevelkedtem.

Zilahi Csaba:

Egyházi zenét oktattak, vagy hagyományos klasszikus zenét?

Márkus Barbarossa János:

Klasszikus zenét. Apácák voltak ugyan, de nem annyira bigottak. Tehát kisgyermekként klasszikus zenét hallottam. A mama, így hívták a prior nőt, elkezdett zongorázni tanítani, meg német nyelvre is. Aztán nagymamám azt mondta, hogy nem fog itt hagyni az áporodott p*nájú testvérei között, és elvitt magához Nagyváradra.

Zilahi Csaba:

Milyen idős lehettél, amikor úgy igazán eldöntötted, hogy zenélni fogsz?

Márkus Barbarossa János:

Körülbelül hétéves lehettem, amikor a nagynéném-től kaptam ajándékba egy gitárt. Azon tanakodtak, hogy ki kéne tanítson gitározni. Beírtak először a váradi művészeti népiskolába, ahol ketten oktattak gitárt. Berindán Péter, aki valójában nagybögős volt és Bokor Péter hegedűs, akinek az apja kántor volt vagy pap a baptista templomban. Ennél a két embernél tanult a váradi rockgeneráció, akik a kottaolvasást is megtanulták. Berindán engem még tanított nagybögözni is a Váradi Zenelíceumban, amíg ki nem rúgtak... Mert engem általában minden iskolából kirúgtak előbb-utóbb. Ő tanította Elekes Csabát¹ is, a Metropol² együttes első szólógitárosát. Úgyhogy elkezdtünk tíz-tizenkét évesen együtt zenélni. Akkor, 1966-ban még nem volt kitalálva a Metropol, de mi már írogattunk dalokat.

Zilahi Csaba:

Milyen stílusban? Mert a művészeti népiskolában tudtommal csak klasszikus gitározást oktattak.

Márkus Barbarossa János:

Igen, de Csaba inkább a rock felé húzódott, én meg valami egyéni zenei világ felé, de az elején többnyire rockot játszottunk, feldolgozásokat, de saját dalokat is. Én írtam a Metropol egyik első slágerét, amiről tizenhat évesen diplomát kaptam 1971-ben a Siculus Fesztiválon³ mint a legfiatalabb zeneszerző. Már nem emlékszem a címére, de úgy kezdődik, hogy „*Messzi földről üzenek tinétek, tudjátok meg milyen itt az élet*”. Egy arab zenei motívumra írtam, és ezzel díjat nyertem. Tizenhárom évesen nem tudtam elmenni, hogy átvegyem, mert kellett volna jöjjön velem anyám vagy valaki. Ezért aztán elküldték. A Metropol kezdetben Csaba dalait játszotta, és Virányi⁴ megkért, hogy adjak én is nekik valami dalt, mert saját szerzeménnyel kellett jelentkezni a fesztiválra.

Zilahi Csaba:

Benned nem volt készítés arra, hogy a saját dalaidat inkább te add elő?

Márkus Barbarossa János:

Én valami másfajta zenét akartam énekelni. Kísérletezgettem mindenfélével, játszottam klasszikus gitárkoncerteket is, meg amolyan „nyári gitáros” is voltam, egyedül, akusztikus gitárral. Váradon nagyon sokan voltunk így, de én inkább a magam szövegeit írtam, és próbáltam rá zenét is szerezni. De fogalmam sem volt, hogy mit találok ki. Ott lakott az utcában Elekes Csaba és a húga, Emőke, aki szintén klasszikus gitárt tanult, és dalokat is írt. Boros Zoli⁵ pedig, aki a sarkon lakott, hozta a friss lemezeket. Ő akkoriban a színháznál dolgozott, nyaranta pedig hajószongorista volt mindenféle. Emlékszem, hogy halálra hallgattuk a *Jézus Krisztus Szupersztár*⁶ meg hasonlót. Mindenki nagy volt a lelkesedés, Zoli meg mondta, hogy na, csináljátok! Ő tanácsolta nekem tizennégy éves

---

¹ Elekes Csaba A Metropol zenekar alapítója és gitárosa 1973-ig.

² A Metropol az első és legismertebb erdélyi magyar rockzenekar, Nagyváradon alakult 1968-ban, és ma is aktív.

³ A Siculus Fesztivál egy székelyudvarhelyi tehetségkutató, először 1970 és 1974 között szervezték meg, de 2018-tól újból megrendezésre kerül minden évben.

⁴ Virányi Attila basszusgitáros, énekes, a Metropol zenekar alapítója és vezetője.

⁵ Boros Zoltán (1939) filmrendező, zeneszerző, televíziós szerkesztő. 1969 és 1971 között a Nagyvárad Állami Színház karmestere. 1971–1985 között az országos magyar nyelvű tévéműsor zenei szerkesztője, majd 1990–2002 között főszerkesztője. Zenei szerkesztőként az erdélyi magyar könnyűzene legfőbb támogatója, népszerűsítője.

⁶ A *Jézus Krisztus Szupersztár* egy világhírű rockopera, 1970-ben írta Andrew Lloyd Webber zeneszerző és Tim Rice szövegíró.

koromban, hogy legyek polbeat zenész „protest” szövegekkel. Nagyon tetszett nekem a *Michelle* című dal a Beatlestől,⁷ és úgy gondoltam, hogy én is tudok ilyet írni! Így született meg a „*Kalapom mellé tűzöm a napot...*”, bár egyáltalán nem hasonlít a Beatlesre. Később elő is adtam, és lemezre is felkerült.

Zilahi Csaba:

Eszembe sem jutott volna a dalodról a *Michelle*. Vicces szövege van...

Márkus Barbarossa János:

Valami szép, zengő dalt akartam, aztán ez lett belőle. Aztán még próbálkoztam, miközben megismerkedtem Cseh Tamással⁸ és Bereményivel.⁹ Láttam, hogy ők is próbálkoznak. Tamással soha nem voltam olyan jó viszonyban, de Bereményivel a mai napig jóban vagyok.

Zilahi Csaba:

Ifjúkorodban, tizenévesen milyen zenéket hallgattál?

Márkus Barbarossa János:

Mindenfélét. Nagymamám beteg lett, anyám pedig Bihardiószezen tanította le az életét. És akkor elvitt vagy három évre Diószegre. Én meg úgy tizennégy-tizenöt évesen beálltam a falusi zenekarba. Mondták, hogy legyek basszusgitáros, úgyhogy egész bálokat végig basszusgitároztam. Volt ott egy sánta primás, egy úribb cigánymuzsikus, akinek szintén kellett bőgős. Olyat tudott, amit senki más, klezmerzenét játszani! Tudtommal mi muzsikáltuk le az utolsó váradi ortodox zsidó lakodalmat. Külön sztori ez a csávó, írtam is róla egy hosszú tanulmányt a hetvenes évek vége felé Halmos Béla¹⁰ barátomnak. Annyiféle legenda terjeng háromhúros széki brácsáról meg hasonlókról. Ezt állítólag ez a később Diószegre került csávó találta ki, mert korábban ő volt a besztercei zsinagógának a harmóniumosa. Nem kántor, de ő játszott a harmóniumon. Ezt aztán az oroszok szétlőtték, de valamivel kísérni kellett a zsidó dalokat. Ő brácsával próbálkozott, és bejött. Aztán székre költözött át, és onnan Diószegre. Sántított, erősen. Olyan biciklije volt, amit egy pedállal tekert.

Zilahi Csaba:

Gondolom, ez a fajta zene is beépült a zenei világodba...

Márkus Barbarossa János:

Persze, és ez később nagy hasznomra vált. Mindamellet, hogy írtam a saját cuccaimat, ezzel a diószegi primással, aki nyilván ismerte a teljes széki repertoárt, megtanultam brácsázni, és kísértem őt háromhúros brácsán. Így kerültem közelebb a táncházmozgalomhoz. Akkoriban magyarországi primásokat küldözgettek Erdélybe, hogy megtanulják az itteni muzsikát. Kása Béla,¹¹ a híres fotós brácsázott is. Ő hordozgatta a fehér Volkswagenjével

---

⁷ A Beatles (1960–1970) angol beatzenekar, a popzene legnagyobb hatású együttese.

⁸ Cseh Tamás (1943–2009) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas zeneszerző, énekes, színész, előadóművész, rajztanár.

⁹ Bereményi Géza (1946) a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-, József Attila- és Balázs Béla-díjas író, dalszöveg- és forgatókönyvíró, filmrendező, a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház örökös tagja, Cseh Tamás szövegírója.

¹⁰ Halmos Béla (1946–2013) Széchenyi-díjas népzeneész, népzenekutató, hegedűtanár. A magyarországi hangszeres népzenei és táncházmozgalom egyik elindítója, a Sebő-együttes egyik alapító tagja, 1990-től a Kalamajka zenekar primása.

¹¹ Kása Béla (1952) művészeti fotográfus, népzene gyűjt és játszik, többnyire Erdélyben, Moldvában és Gyimesben fényképez, az eltűnőben lévő paraszti kultúra és életmód legfontosabb vizuális megörökítője.

Erdélybe a zenészeket, akik szét lettek osztva három csoportra. Egyik Icsánynál, a másik Neti Sanyinál, a harmadik már nem is tudom kinél tanult. Voltak köztük építész mérnökök, akiknek fogalmuk sem volt a kottához. Volt viszont magnójuk, és amíg ők hangfelvételt készítettek, én írtam a kottát. Lendületből, ütemestől mindent. Ott volt Sepsi Dezső is, egy nagyon jó klasszikus képzettségű zenész, aki a népzene is nagyon tudta, ő volt Zakariás Pendzsinek meg Attilának a hegedűse. Szóval így csöppentem bele a népzenebe. És közben meg írtam a saját hülyeségeimet. Elég sokat írtam úgy körülbelül 1982-ig.

Zilahi Csaba:

Közönség előtt milyen dalokat játszottál?

Márkus Barbarossa János:

Így konkrétan már nem emlékszem, mert csak színpadi nótát szövegestől írtam vagy ötszázat. Valahol Csíkszeredában van egy kazettám, amire enyhén fél részegen felénekeltem vagy hatvan-hetven dalt. Ezek maradtak meg. Amit Boros Zoli vett fel a román televízióban, meg Borbély Zoli¹² a Vásárhelyi Rádiótól. Azok közül Boros kimentett néhányat, mert amikor 1985-ben megszűnt a tévé magyar adása, a többit elvitték Zsilávára az egész archívummal. Még őrzök vagy hatvan-nyolcvan kottát. Tudom, hogy a Garabonciásból¹³ Csutak Pistinél is van néhány kottám. Fel kéne másszak anyám padlására is, ahol két bőrönd tele van újságcikkkel meg kottákkal, amik mind rólam szólnak. De kezdetben, mint nagyjából minden váradi könnyűzenésznek, a házibuli volt az igazi műfaj. Hetente legalább egyszer összeültünk, és sorra muzsikáltunk, igazi örömmel volt. Így kezdte Trifán Laci is, aki később a Metropolban folytatta, Elekes Emőke és még két vásárhelyi leány. Emőke később áttért a régizenére, tudtommal ma is azt oktatja és csinálja, aztán Kinde Annamária, ő általában Ferences Pista verseit zenésítette meg, aztán később költőként vált ismertté, de ott volt Mátza Gyula, mindig friss szövegekkel, ezeket Trifán Laci zenésítette meg, később ő lett a Metropol Group hivatalos szövegírója. Antal Tóni is a sajátjait énekelte, Lévay Pista a saját dalaival, de ott ültek a fiatal váradi költők is: Zudor Jani,¹⁴ Hunyadi Mátyás,¹⁵ Kőrössi Papp Jóska,¹⁶ Gittai Pista,¹⁷ Tüzes Bálint¹⁸ és még sokan mások... Hát volt hangulat!

Zilahi Csaba:

Abból a négy-ötszáz dalból, amit említesz, elsőként ugye a *Kalapom mellé* került lemezre?

Márkus Barbarossa János:

Igen, ez a *Zenés Karaván* első lemezén hallható. Aztán a másodikon is van egy dalom, az a címe, hogy *Én mondom*.

Zilahi Csaba:

Hol adtad elő ezeket a dalokat?

---

¹² Borbély Zoltán a Marosvásárhelyi Rádió zenei szerkesztője volt több mint negyven éven keresztül.

¹³ A Garabonciás a hetvenes évek legnépszerűbb erdélyi magyar country-rock zenekara.

¹⁴ Zudor János (1954–2018) romániai magyar költő.

¹⁵ Hunyadi Mátyás (1958–2002) romániai magyar költő.

¹⁶ Kőrössi Papp József (195–) romániai magyar költő, író, szerkesztő, könyvkiadó.

¹⁷ Gittai István (1946–2020) József Attila-díjas erdélyi magyar költő, író, újságíró.

¹⁸ Tüzes Bálint (1951–2013) erdélyi magyar tanár, újságíró, költő.

Márkus Barbarossa János:

Ez úgy kezdődött, hogy nekem volt rendes szabadúszói igazolványom, és rendszeresen jártam koncertezni a Metropollal. Ők felismerték, hogy én kéne legyek az egyik bemelegítő „zenekaruk”. Aztán nemcsak én, hanem Mircea Florian¹⁹ barátunk is az lett. Mivel szatmári volt, jól tudott magyarul, ezért olyan is volt, hogy ő magyarul énekelt, én pedig románul. A Metropol előtt, Bukarestben a Sportpavilonban, Brassóban, Marosvásárhelyen, Kolozsváron, Sepsiszentgyörgyön, mindenféle. Ez kb. 1976–1977-ben volt, sőt később is, de aztán a román securitative valami fogást keresett rajtam. Nagyon finoman, nem konkrétan, de munkakerülőnek nyilvánítottak. Mi az, hogy az ember csak fellép, és ennyi? Tudták, hogy jól kerestünk, komoly pénzeket. A hivatásos szabadúszó-igazolvány nem volt nekik elég.

Zilahi Csaba:

Ez az igazolvány az úgynevezett „atestat” volt?

Márkus Barbarossa János:

Igen, Konstancán kellett vizsgázzak a Kaszinóban. Akkor vizsgázott a Metropol meg Tamás Gabi²⁰ is. Egy helyen laktunk, Mamaián. Megkapták ők is, megkaptam én is, nem volt gond, de mégis munkakerülőnek nyilvánítottak, és arra utasítottak, hogy dolgozzak egy váradi gyárban. A Metalica zománczó gyárban, ahol aragázakat, rezsókat kellett zománcozni, két 1700 fokos kemence körül. Azóta sem érzem a hőt a tenyeremen, annyira szétégték a felületi idegek. De ennek megvolt a maga haszna, mert közben képzőművészetet tanultam. Kiderült, teljesen véletlenül, hogy anyám unokatestvére a gyárigazgató. Megkértem, hogy éjszaka dolgozhassak. Megcsinálom, amit kérnek, de utána csinálhassam azt, amit akarok. Rengeteg pénzt kerestem, csak közben szétégett a kezem.

Persze, közben zenéltem tovább. Ezt a helyzetet felismerve Horváth Karcsi²¹ a sepsiszentgyörgyi színház igazgatóján, Szylveszter Lajoson keresztül meghívott a színházhoz. Először talán a *Bánk bán* volt, aztán ősszel Machiavelli²² *Mandragóráját* kellett megzenésítsük Karcsival. Szóval így loptak ki engem a váradi kényszermunkahelyemről Sepsiszentgyörgyre. Szylveszter Lajos elődje Dukász Anna volt, a Román Központi Bizottság tagja, aki lelépett Kanadába a díszlettervezővel. Mivel nem mondhatták azt, hogy disszidált, Lajos csak kinevezett igazgató volt, papíron pedig a színház zenekarában nagybögős. Oda alkalmaztak engem is úgymond színházi zenészként. A *Mandragórának* még megvannak a kottái. Aztán én lettem a házibohóc, jöttek a szilveszteri műsorok, rám bíztak egy csomó színpadi muzsikát. Írtam vagy tizenhét-tizennyolcat, elejétől a végéig. A *Woyzecket* Tompa Gabinak,²³ ez volt az első rendezése. Ennek is én írtam a zenéjét, Caragiale-daraboknak²⁴ meg sok minden másnak.

Zilahi Csaba:

Gondolom Karcsi által kerültél a Táltos Rt.-be.²⁵

¹⁹ Mircea Florian (1949) román folkzenész, énekes, dalszerző.

²⁰ Tamás Gábor (1948) a Magyar Kultúra Lovagja, erdélyi származású magyar könnyűzenész, énekes, zeneszerző.

²¹ Horváth Károly (1950–2015) erdélyi származású előadóművész, zeneszerző, a Concorde és a Táltos folkzenekarok alapítója, a sepsiszentgyörgyi színház zenésze, zeneszerzője. 2000-től a veszprémi Petőfi Színház, a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház zenei vezetője, a zalaegerszegi Griff bábszínház igazgatója.

²² Niccolò Machiavelli itáliai író, filozófus, politikus, korának egyik legnagyobb hatású gondolkodója.

²³ Tompa Gábor (1957) UNITER-díjas színházi rendező, érdemes művész, a Kolozsvári Állami Magyar Színház igazgatója és főrendezője, egyetemi oktató, színészpédagógus, költő.

²⁴ Ion Luca Caragiale (1852–1912) román író, drámaíró, költő, elbeszélő, újságíró, publicista. A román irodalomtörténet a legnagyobb drámaíróként és az egyik legfontosabb íróként tartja számon.

²⁵ A Táltos Rt. a hetvenes évek legismertebb erdélyi magyar folkzenekara.

Márkus Barbarossa János:

Valóban, Horváth Karcsi jött az ötlettel, hogy kéne csináljunk egy nagyobb együttest. Akkor még együtt voltak Erikával.²⁶ Közben engem Boros Zoli hívott egyéni tévéfelvételekre, mert én külön is szerepeltem. Mondtam, hogy oké, de kéne még valaki. Így ugrott be Kovács András neve, aki akkor a marosvásárhelyi színházban statisztált. Hát így jött össze a Táltos részvénytársaság, avagy Rt. Az első turné egy bemelegítő koncertsorozat volt, mert Magyarországra készültünk. Udvarhelyen kezdtük, aztán jött Gyergyó, Alfalu és így tovább. Előttünk lépett fel egy drága jó barátunk, Técsi Sándor színész, aki viszont szavalt, kemény dolgokat. Persze a kor szokása szerint mi teljesen más dalokat próbáltunk, mint amit a vizionálásra leadtunk. Apropos cenzúra. Egyszer behívtak Szylveszter Lajoshoz, mert megjelent a kultúráért felelős elvtársnő, Csíki Ibolya. Ő volt a fő-fő cenzor. Azt mondta, hogy „elvtársaim, én mindent értek. Csak egy valamit nem. Ez a Bernard Shaw elvtárs miért csak angol neveket használ a drámájában?!”

Zilahi Csaba:

A Táltos Rt.-nek hogy alakult a története?

Márkus Barbarossa János:

Nagy repertoárunk volt, legalább 60-80 dalt játszottunk. Külön-külön is felléptünk, meg együtt is. Amit játszottunk, azt egyszerűen folkzenének nevezték. Játszottunk népzenei is, persze feldolgozva. Ma világzenének neveznék, vagy valami hasonlónak. De aztán engem letiltottak mindenféle színpadról, úgyhogy más kellett belépjen a helyembe. Így került Erika és Karcsi mellé Nemes Gyuri, a volt sógorom, aki kollégánk volt a szentgyörgyi színháznál, meg Gáspár Álmos, tudtommal egy ideig Harkó Csaba is.

Zilahi Csaba:

Igen, ez már a második Táltos volt, Rt. nélkül. Nekik nagylemezük is megjelent. Hogy történt a letiltásod?

Márkus Barbarossa János:

Temesváron kezdődött, ahol Boros Zoli csinált egy fesztivált. Ott nagyjából valamennyien le lettünk tiltva, főleg én. Felléptem szólóban, Trifán Lacival duettben meg a Táltossal is. Akkor már éreztem, hogy bajok lesznek. Aztán Vásárhelyen koncerteztünk a Metropol együttesel az Arta moziban. Ott volt a Maros megyei pártbizottság propagandaosztályának főnöke, Szekeres elvtárs is, aki a koncert háromnegyedénél, miután én is felléptem, leállította az előadást, és hazaküldte a közönséget. Velem pedig közölte, hogy soha többé nem léphetek fel Maros megyében. Utána Gyergyóban volt fellépésem, ahol ismét megjelent Szekeres elvtárs, és közölte, hogy Hargita megyében sem léphetek fel többé. Később Bodor Pál után ő lett a román tévé magyar adásának főszerkesztője. Aztán elvitte egy infarktus.

Zilahi Csaba:

No, és mi történt a zenei karriereddel, miután több megyéből kitiltottak?

Márkus Barbarossa János:

A szentgyörgyi színháznál még írogattam ezt-azt, például egy orosz letiltott szerző komédiájához írtam zenét. Nem egyedül, hanem Horváth Karcsival, az volt a címe, hogy A

---

²⁶ Józsa Erika (1951) a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével kitüntetett újságíró, televíziós-szerkesztő, zeneszerző, szövegíró, előadóművész.

véres hurka bosszúja. De akkor már naponta hívtak a Securitatéhoz,²⁷ mert nem fogtam be a pofámat. Sehol semmilyen körülmények között. A Szent Anna-tónál is elkaptak, úgyhogy szép lassan megérett a helyzet, és kiraktak Romániából.

Zilahi Csaba:

Mi történt a Szent Anna-tónál?

Márkus Barbarossa János:

Sima provokáció volt. Amúgy a hetvenes években minden évben kimentünk, és ott töltöttünk egy hetet július 26-a körül. Mi voltunk az úgymond Szent Annások. Amikor 1981-ben két barátommal elindultunk gombászni a Mohosba, az egyik bokorban feltűnt nekem három kartondoboz. Amikor megnéztük, mi van bennük, kiderült, hogy tele vannak nyomtatott röplapokkal, magyar nyelvű propagandaszövegekkel. Olyasmivel, hogy le a románokkal, meg ehhez hasonló. Mondtam a havereknek, hogy a három dobozt szépen elsüllyesztjük valahol a Mohos mélyén, és majd utána gombászunk. Le is eresztettük őket a legmélyebb tóba, de úgy látszik, valahol még volt egy doboz, ami megmaradt. Hát ezt szórták szét másnap, Anna napján, amikor a legnagyobb tömeg összegyűlt. Szemközt a Lázárfalvi oldalon, kincstári sátrak voltak felhúzva. A mai napig megvan a fényképem, hogy azokban igenis katonák vagy szekusok voltak. Tehát az egész provokáció elő volt készítve. Lett is nagy baj a röplapokból, de engem nem tudtak elővenni.

Zilahi Csaba:

Úgy tudom, hogy este volt egy fáklyás felvonulás, elénekelték a magyar himnuszt...

Márkus Barbarossa János:

Sajnos mindig vannak olyanok, akik felülnek a provokációnak. Volt néhány fiatal egyetemista, akik berúgtak, és hiába próbáltuk meggyőzni őket, hogy fogják be a pofájukat, előszedték a magyar zászlót, és elkezdtek ott ordibálni részegen az éjszakában. Na, hát csak erre vártak a szekusok, rögtön lecsaptak. Én igyekeztem minél távolabb tartani magam az egésztől. Aztán a következő nap a sátrakat bekerítették szögesdróttal, majd mindenkit elkergettek a környékről. Én szedtem le utolsónak a sátrat, és volt még egy végtelenül nyugodt kézdivásárhelyi csávó, akit csak úgy nevezünk, hogy Szünet. Ő felköltözött egy fára...

Zilahi Csaba:

Mi lett az egész következménye?

Márkus Barbarossa János:

Volt egy hangoskodó baróti csoport, őket mind kirúgták az egyetemről. Volt, akiket ott helyben letartóztattak, köztük néhány szentgyörgyit és csíkszeredait is. De voltak ott brassóiak, vásárhelyiek, váradiai, kolozsváriak is, akik, bár távol tartották magukat a hangoskodóktól, később mégis behívták őket a szekura. Engem is behívott Szentgyörgyön Hankes tábornok, és megkérdezte, hogy mit láttam. Neki nem azt mondtam el, amit neked, de szerintem ők jól tudták. Hát ennyit a Szent Annás sztoriról. Aztán 1990-ig nem is lehetett a környéken sátrazni.

Zilahi Csaba:

Ezeknek az Anna-napi táborozásoknak lett aztán a folytatása az AnnART fesztivál.

---

²⁷ A Securitat: a román kommunista diktatúra titkosszolgálat.

Márkus Barbarossa János:

Igen, de én már a hetvenes években részt vettem számtalan magyarországi akcióművészeti buliban. Aztán amikor hazajöttem, valamikor a hetvenes évek vége felé, egyszer performanszként felgyújtottam a Szent Anna-tavat. Ezt csináltam az AnnART-on is, Baász Imre²⁸ meg Ütő Guszti²⁹ sugallatára. Lángolt a tó közepe! Mindenki csodálkozott, hogy ez hogy lehetséges, hogy juthat valakinek ilyesmi eszébe... Aztán gumikurvákat úsztattam a tavon, miközben égett a tó. Csináltunk titokban a sógorommal egy tutajt, és ez égett, miközben körülötte úszkáltak a felfújható gumikurvák. Még néhány darab ott kell legyen a szentgyörgyi Baász Imre Múzeumban. Egyet Farkas Wellmann Endre³⁰ kapott ajándékba.

Zilahi Csaba:

A nyolcvanas években hogy utasítottak ki az országból, hogy kaptatok egy ilyen lehetőséget? Végül is ennek akkoriban sokan örvendtek volna...

Márkus Barbarossa János:

Hát úgy, hogy a feleségemmel kaptunk egy-egy hontalan útlevelet, és volt huszonnégy óránk, hogy elhagyjuk Romániát. Engem valamilyen szinten ismertek nemcsak Magyarországon, hanem Nyugaton is. Esetenként bedolgoztam a Szabad Európa Rádióhoz. És volt egy jóindulatú szentgyörgyi szekus tábornok, aki valamiért szó szerint megkedvelt. Hankes Jánosnak hívták, félig szász, félig csángó volt. Szerintem ő segített abban, hogy ne börtönbe kerüljek, hanem kiutasítsanak. Közben én beadtam az útlevélkérvényt nyugatra, mert meghívtak Olaszországba, hogy tanuljak a cremonai hangszerkészítő iskolában. De volt meghívóm New Yorkból is. A kérvényeimet sorra visszautasították azzal az indokkal, hogy Bukarestben van egy cimbalomkészítő műhely, inkább tanuljak meg cimbalmot készíteni. Megvan még a mai napig is a papírom. Aztán írtam egy teljesen hivatalos levelet Ceaușescunak meg a Központi Bizottságnak, amit ajánlva tettem fel, hogy ha nem engednek ki, akkor én lemondok a román állampolgárságomról. Másnap már vittek is a szekura, hogy én mit képzek?! De közben elintéztam az elmeógyógyintézetben, hogy nyilvánítsanak hivatalosan bolondnak. Így nem mertek velem keményen bánni, inkább kiutasítottak. Annyi benzinje még volt Seprődy Kiss Attila rendezőnek, jóbarátomnak, hogy bevigyen Szentgyörgyről a brassói állomásra, ahol a feleségemmel felültünk a vonatra, és Pestig meg sem álltunk.

Zilahi Csaba:

Melyik évben volt ez?

Márkus Barbarossa János:

1984-ben, a születésnapom és egyben Trianon után egy nappal. Június 6-án már Pesten ültünk, Melocco Miklós³¹ barátomnál két napot, meg Ferenczy Károlynál, az építésznél a nagy Ferenczy családból, másfelet. Aztán Melocco kivitt bennünket az állomásra, és megérkeztünk Bécsbe. Hontalan útlevéllal ez simán ment, nem kellett vízum. Senki nem kérdezett semmit, pedig bennem volt a frász. Ültünk két hátizsákkal meg egy hegedűtokkal a vonaton. A magyar határőr, amikor meglátta a hontalan útlevelet, nem mondott semmit.

---

²⁸ Baász Imre (1941–1991) romániai magyar grafikus.

²⁹ Dr. Ütő Gusztáv (1958) erdélyi festőművész, akcióművész, tanár, számos performansztalálkozó szervezője.

³⁰ Farkas Wellmann Endre (1975) József Attila-díjas romániai magyar költő, szerkesztő.

³¹ Melocco Miklós (1935) Magyar Corvin-lánccal és a Nemzet Művésze címmel kitüntetett Kossuth-díjas szobrászművész, érdemes művész.

Zilahi Csaba:

Ennyivel érkeztetek Bécsbe, hogy új életet kezdjétek. Amiben továbbra is fontos szerepe volt számokra a zenének...

Márkus Barbarossa János:

Sőt, egyre nagyobb. Ausztriában úgy kezdtem a karrieremet, hogy a feleségemmel bevonulok a traiskircheni menekülttáborba, ahol a frissen felmosott folyosón megcsúszok, és kitöröm a bal bokámat. Aztán látom, hogy a többiek egy-két nap után kiengedik a karanténból, de mi ott ülünk már tíz napja. Én már akkor is sok nyelven beszéltem, és minden nap behívnak kihallgatásra. Az asszonyomat nem, őt kímélik. Egészen furcsa dolgokat kérdeznek tőlem, amikre nagyjából tudok válaszolni. Aztán amikor begipszelt bokával a tizenegyedik napon kiengednek a karanténból, a kijáratnál ott vár egy csávó mappával a kezében. Azt mondja, hogy „magukra várok, van két ajánlatom”. Kurva kíváncsi természetű vagyok, nem tudtam, hogy megint mit akarnak tőlem. A mappa tetején ott van az ENSZ címere, kinyitom, az első lap valami meghívószöveg, hogy elfogadom-e a bécsi ENSZ-központban a menekültügyi osztály egyik fordítójának vezetői státusát... Törött bokával kértem Lujzát, az asszonyomat, hogy „na, mit szólsz ehhez?” Azt mondja, „te döntesz”. Hát elfogadtam, úgy, látatlanban. Ott állt egy mikrobusz, kivitt Badenbe egy úri szállodába, villába. Előszoba, fürdőszoba, gyönyörű lakószoba, óriási, napfényes terasz. „Itt fognak lakni, aztán másnap jelentkezzen az ENSZ-nél, ott majd elmondják, hogy mi a munkaköre!” – mondta az illető. Hát ilyent még álmodni sem mertem volna. Elkezdtem a melót. Sántikálva mentem be a badeni gyors villamossal először Traiskirchenbe, majd Bécsbe. Kaptam irodát, státuszt.

Zilahi Csaba:

Mit gondolsz minek köszönhető, hogy felajánlottak neked egy ilyen munkahelyet?

Márkus Barbarossa János:

Szerintem azért kellett annyi napot üljünk karanténban, hogy közben az osztrák külügy vagy biztonsági szolgálat utánanézzon a dolgaimnak, hogy leellenőrizzék az általam elmondott adatokat. Persze az is közrejátszott, hogy több nyelven beszéltem, és hogy én tényleg nem voltam gazdasági menekült, mert jól kerestem. Mielőtt eljöttem, Romániában havonta 1500 lej volt a hivatalos fizetésem a Szentgyörgyi Színháznál. Emellett kaptam jogdíjakat a Zeneszerzők Szövetségétől, volt bevételem a fellépésekből. A vásárhelyi rádióknak 1978-tól tudósítottam kulturális eseményekről hetente kétszer, onnan is jött pénz. Filmzenét írtam, színdarabok zenéjét írtam, készítettem a hangszereimet, javítottam hangszereket, mindent csináltam. Én havonta meg tudtam keresni akár a 15-20 ezer lejt is. Ilyen szempontból tele voltam pénzzel. Hagytam is hátra, mert nem tudtam elvinni. Rájöttek, hogy engem nem kell a gazdasági menekültek kategóriájába beírni. Úgyhogy Ausztriában első perctől kezdve kivételezett voltam, simán befogadtak.

Zilahi Csaba:

Mégis tovább akartál menni Ausztriából.

Márkus Barbarossa János:

Igen, mert engem New Yorkban műteremmel vártak. Volt a bécsi irodában egy lengyel kollégám, Stefan Novak, aki a szláv részleget vezette. Hozzá kerültek a szlávok dokumentumai, hozzám a mindenki másé. Ketten elmentünk az amerikai nagykövetségre kihallgatásra, vízumot kérni. Egy nagy amerikai kozmetikai cégtulajdonos fia volt az nagykövet, ő hallgatott ki bennünket. Botránnyosan viselkedett, nem sokkal később ki akart

csempészni egy rakás műkincset Ausztriából. Tök részegen fogadott bennünket, és miközben a nagy kubai szivarját szívta, kinyújtózkodott, és a háta mögött meggyulladt az amerikai zászló. Rohantak a nagykövetséget őrző katonák, hogy gyorsan kicseréljék a zászlót. Szóval azt mondta nekünk, hogy ilyen emberekre, mint mi, Amerikának nincs szüksége. Csak bajt csinálnánk, van ott épp elég hülye, nem kellünk mi is! Ennyit a nagy amerikai demokráciáról. Utána hívtak ugyanilyen státusban Kanadába, amikor megtudták, hogy Amerika visszautasított. Novák nem tudott franciául, de én beszélem a mai napig is. Felajánlották Québec állam menekültügyi osztályát, de akkor már nem tudtam elvállalni, mert az asszonyom nyolc hónapos terhes volt, és nem tudott volna felülni a repülőre. Szegény asszonyommal, nyugodjon békében, a karanténban megcsináltuk az első fiúnkat. Hát mi mást is csinálhattunk volna?

Zilahi Csaba:

Szóval így ragadtál Bécsben...

Márkus Barbarossa János:

Valójában nem ragadtam, mert láttam, hogy itt is meg tudok élni, nem is rosszul. De közel két év után egyszerűen meguntam az ENSZ-nek dolgozni szinkrontolmácsként, és a menekültek ügyeit rendezni. Az sem volt könnyű. Reggel hatkor elmész otthonról, és este nyolckor érsz haza. Ekkora a fejed, mert fordítanod kell a mások életéről szóló szövegeket, lehetőleg úgy, hogy aztán Amerika, Kanada, Ausztrália vagy Németország elfogadja őket. Nehogy már én szúrjam el mások életét! Este csak leültem, és ittam a söröket, másnap reggel meg vissza a melóba... Vagy két évig nem volt időm semmi másra. A lakrész egyik szobájában berendeztem egy picinyke műhelyt magamnak, és ott csináltam, javítottam hangszereket. Meg jártam ki a bécsi ócskapiacra, vettem ócska hangszereket, és rendbe tettem, majd eladtam őket, gyűjtöttem a pénzt.

Zilahi Csaba:

Felmondtál az ENSZ-nél?

Márkus Barbarossa János:

Hát igen. Miután felmondtam, sétálok Badenben, és a kaszinó meg a színház melletti gyönyörű kis utcában felfedezek egy kicsi műhelyt, ahol egy csávó egyes-egyedül bútorokat javít. Bemegyek, megkérdezem tőle, hogy nincs-e számomra esetleg valami munkája? „Miért, te mit csinálsz?” – kérdi. Mondom, „hát most épp az ENSZ-től jövök, mert meguntam. De hegedűkészítő vagyok”. Azt kérdi a tulaj, hogy tudok-e politúrozni? Mondom, „hát ha hangszerkészítő vagyok, ne ilyet kérdezz!” Elkezdem dolgozni nála. Nagyon szép barokk meg biedermeier bútorokat restaurált a badeni multimilliomosoknak. Apróbb darabot, egyet-kettőt megcsináltam neki. A mai napig jó barátságban vagyunk. Aztán egy idő után azt veszem észre, hogy áll a hátam mögött, és nézi, hogy mit dolgozok, hogyan csinálom. Azt mondja, hogy „figyelj, én összeírtam neked Bécs három legfontosabb műkereskedőjének a címét, telefonszámát. Ne ilyen szerencsétlenségekkel foglalkozzál. Menj el Bécsbe, keresd fel őket. Fizesem a napjaidat és szabadnapjaidat. Járj utána!” Bemegyek a legelsőhöz, épp kórházban van. Megyek a másodikhoz, jó pofa karintiai ügyvéd és műkereskedő. Azt mondja, „a volt restaurátorom múlt héten ment vissza Lengyelországba, gyere, nézd meg, hogy miről van szó és aztán megbeszéljük”. Átsétálunk a műhelybe, nem volt messze, a Raymund Színházzal pont szemben. Egy hét- vagy nyolcszobás óriási raktár, tömve jobbnál jobb műkincsekkel, mellette pedig egy egészen jó kis műhely. Azt kérdi, „mit szeretnél csinálni?” Mondom, „hát maga a főnök, mondja meg nekem, hogy mit”. Azt mondja, hogy rám bízta. Nézem, hogy ez mi akar lenni. Felírta egy cédulára a telefonszámát, én is fel kellett írjam az

enyémet meg a címemet, nevemet. Volt egy ideiglenes igazolásom, annak is az adatait. Erre idead egy maréknyi kulcsköteget, és azt mondja, hogy „na, ez mind idetartozik. Majd akkor hívj fel, amikor megcsináltál valamit. Akkor jössz és mész, amikor akarsz. Te választod meg a munkaidődet”. Hát megint teljesen zavarba jövök! Közben ő kimegy, én meg zavaromban belerúgok egy festmény sarkába. Kitörik a sarka is, meg a lábujjam is. Szerencsére már volt egészségügyi biztosításom. Nézem, hogy mibe is rúgtam én bele, hát Rembrandt egyik önarcképébe! Nincs mese, ki kell javítani. Kiválasztok magamnak egy ébenfából készült, holland ékszeres ládát, hát tele volt elefántcsontokkal. Nekiállok a javításnak. Közben a tulaj néha beszalad egy-egy klienssel, és látja, hogy matatok valamivel. Egy hét alatt kijavítottam neki, viszem a hónom alatt a szomszéd utcai irodájába, hogy na, itt van. Ennyit tudtam csinálni rajta. Mosolyog, és azt kérdi, hogy mennyit kérek a munkámért. Addig ilyenről szó sem volt. Nekem az ENSZ-nél majdnem tízezer schillinges fizetésem volt, ami nagy pénznek számított. Mondom, ötezer schillinget. Mai napig farzsebében hordja a pénz egy részét. Kivesz egy pénzköteget a zsebéből, kiszámol tízezer schillinget és azt mondja: „Nekem ennyit megér. Órabérre vagy darabra akarsz dolgozni? Mondtam, hogy órabérre nem, csak darabra. Azt mondta, akkor ez is rendben van, kulcs marad, meg minden marad. Viszlát! Szóval abszolút megbízott bennem.

Zilahi Csaba:

Akkor még Badenben laktatok?

Márkus Barbarossa János:

Nem. Ez is egy érdekes sztori. Találtunk egy megfelelő lakást magunknak a bécsi zsidónegyed kellős közepén. Manzárdlakás volt, nyáron nagyon meleg. A Wiesenthal központ és iskola mellett biztonságban is éreztem magam, mert tele volt géppisztolyos rendőrökkel éjjel-nappal a környék. És akkor elkezdtem zenészek után nézelődni. Sokan jöttek be a műhelybe, mert tudták, hogy ott is javítok hangszert, nem csak otthon. Úgyhogy összehoztam egy zenekart. Az első elég komoly volt. Átlagban öten vagy hatan játszottunk, különböző nemzetiségűek. Az volt a neve a bandának, hogy Die Stadtpfeiffer. Ez a német meghatározása az igriceknek, a városi furulyásoknak. Volt köztünk egy lengyel, egy szerb, egy félig német félig holland, ilyen „plát dajcs” meg egy osztrák házaspár. Összehívom őket, hogy kéne valami együtttest csináljunk. Az osztrák házaspárnak nagyon tetszett az ötlet. Zenetanárok voltak, de valami mást is akartak. A többiek pedig különböző együttesekből kilépett csávók voltak. Na jó, de kéne egy elképzelés, mert nem biztos, hogy jó lesz, ha mi csak úgy össze-vissza pengetünk. Mondom, kérnék egy hét szünetet, addig lehet, hogy eszembe jut valami, és utána megcsináljuk. Abban az időszakban, legalábbis Közép- és Kelet-Európában még nem ismerték azt a fogalmat, hogy világzene. Hát ha már itt vagyunk Bécsben, játsszuk a monarchia zenéjét! Kezdjük népzenevel, osztrák, cseh, lengyel, szerb, román, magyar, olasz, ami jön. A kérdés, hogy ezek közül ki mit vállal magára. A lengyel meg a szerb is vállalja a szláv zenét, mert ők ebben otthon vannak. És tényleg nagyon profi csávók voltak. Az osztrákok hozzák az osztrák és a német népzenei anyagot. Én akkor hallottam életemben először, hogy Tirol környékén még játszanak, de már alig-alig, ötös, hetes és tizenegyes ritmusú nagyon ősi osztrák nótákat. Mondom, jó, de hiányzik a monarchia zsidó muzsikája. Úgyhogy én vállalhatom a magyart, a románt, és megtanulom rendesen a jiddist. Mert gyermekkoromban zsidók között nőttem fel, tehát egy ilyen leromlott jiddist már ismertem Nagyváradról. Nekiálltam, a mai napig is beszélem. Írni nem tudok, illetve németesen igen, de nem ismerem sem a pontos, sem a pontatlan zsidó betűket. Dög voltam megtanulni, ez az igazság. És akkor évekig ilyesmiket játszottunk, persze feldolgoztuk őket. Fogalmunk sem volt, hogy ezt máshol világzenének nevezik. Körbejártuk sokszor Európát jobbnál jobb fesztiválokon.

Zilahi Csaba:

Lemez jelent meg?

Márkus Barbarossa János:

Csak egy kislemez jelent meg, de vannak felvételek szalagon. Cédé akkor még nem volt. Visszatérve Bécshez, folytattam a műkincs-restaurálást, közben pedig csináltam a saját hangszereimet. Akkor már Horváth Karcsi átköltözött Magyarországra, és átcsempeszték nekem Bécsbe a faanyagomat, ami Romániában maradt. Tehát csinálhattam tovább az új hangszereimet is. Turnéztam a zenekarommal, és jó pénzt kerestem a restaurálásból. Jöttek a műgyűjtők, műkereskedők, és hozták a maguk féltett cuccait, hogy csináljam meg úgymond fusiban. Aztán az összegyűjtött pénzzel elindultam továbbtanulni. Amszterdammal kezdtem, egy-két hónapot ott, aztán vissza a családdhoz. Majd mentem tovább Párizsba, Londonba, Milánóba, onnan pedig Velencébe, Cremonába. Itt derült ki, hogy engem Romániából annak idején nem tanítványként, hanem tanárként hívtak még. De abban a műhelyben nem tetszett ez a mai olasz, úgymond modern hangszerkészítői légkör, meg az emberek sem. Úgyhogy áthúztam egy másik mesterhez. Közben Bécsben a szakik elkezdtek gyűlölni, mert saját szakboltot nyitottam. Nagyon jól ment, ott volt a bécsi opera mellett. Közben a bécsi zenekar szétszéledt, mert az üzlettel kellett foglalkozzák. Összeálltam egy hollanddal, egy brazillal és elkezdtünk bluesokat játszani, meg countryt, végigjártam velük is Európát. Valami felvételek szalagon megmaradtak, de lemezt nem csináltunk soha. Így ismerkedtem meg Claptonnal,³² meg a többiekkel, a nagyfiúkkal. Itt-ott, ilyen-olyan fesztiválokon.

Zilahi Csaba:

Odamentél Eric Claptonhoz az öltözőben?

Márkus Barbarossa János:

Nem, nem! Játsoztunk valamit ezzel a hollanddal, és Clapton odajött hozzánk, beszélgettünk. Persze mi senkik voltunk, ő meg szupersztár. Aztán sétálgatok valamelyik frankfurti nemzetközi zenei vásáron, és hát látom, hogy az egyik sarokban ott ül Clapton, és valami gitárt próbálgat. Észrevesz, és azt mondja „Hey, Marcus, come on, I need a base!” Ezek ilyen csendes ismerkedések, vidámak és semmit nem ígérnek, nincs semmi elvárás, csak a muzsika öröme. Hát a többiek csak nézték, hogy ki lehet ez a faszi, aki fel mer venni Clapton mellett egy basszusgitárt! Akkor még ment a kezem... Aztán még írtam egy filmzenét meg vagy három színházi muzsikát Ausztriában, majd abbahagytam az egészet.

Zilahi Csaba:

Apropó, filmzene. Itt Romániában milyen filmekhez írtál zenét?

Márkus Barbarossa János:

Az *Aurul și Ardeleni*hez.³³ Több ilyen film is készült, mindegyiknek én írtam a zeneanyagát. Mi négyen játszoztunk, a Táltos Rt. Megvan lemezen is, de Adrian Enescu³⁴ egyszerűen lenyúlta a zenét.

Zilahi Csaba:

Szóval a legismertebb román westernfilmek zenéjét négy magyar zenész játssza.

---

³² Eric Clapton (1945) a Brit Birodalom Rendjével kitüntetett, Grammy-díjas brit gitáros, énekes és zeneszerző. A rock-korszak egyik leginkább megbecsült és legnagyobb hatású gitárosa.

³³ *Aurul și Ardeleni Profetul, aurul și ardeleni* (*A próféta, az arany és az erdélyiek*) 1978-as román western trilógia első filmje.

³⁴ Adrian Enescu (1948–2016) román zeneszerző, filmzenéket írt, az elektronikus zene egyik úttörője.

Márkus Barbarossa János:

Eastern zene! Így igaz, mi játszottuk. Nem tudom, hogy került Adrian kezébe.

Zilahi Csaba:

Melyek a legemlékezetesebb hangszerek, amik a kezekben jártak, a legrégebbi, a legértékesebb?

Márkus Barbarossa János:

Ezt nehéz így megfogalmazni, mert a legtöbben egyfajta fogalomvilágban élnek, én pedig egy másikban. Vándorinas utazgatásaim közben a világ akkori legjobb műhelyeiben dolgoztam úgy, hogy mindenhova ajánlólevéllel érkeztem. Nem úgy, hogy ismeretlenül bekopogtam hozzájuk. Tehát én már a kezdetek kezdetén a világ legjobb hangszereit tarthattam a kezemben, amik bekerültek Amszterdam, Párizs, London, Milánó, Velence műhelyeibe. Erre mondják azt, hogy hát így könnyű, mert ha egész életedben egy műhelyben ülsz, akkor évente maximum harminc hangszert láthatsz, vagy még annyit sem. De ilyesmit csak úgy lehet megtanulni, ha utazol. Ráadásul a bécsi szakboltom ott volt az opera mellett, ahol megbíztak bennem, ezért akár bizományiba is behozták a világ legcsodálatosabb hangszereit. Általában nyugdíjas muzikusok vagy főnemesek, akik már semmire nem tudták használni őket, mert senki nem játszott rajtuk a családban.

Aztán nem tudom, kik javaslatára már huszonhárom éve én vagyok a világ legrégebbi műkereskedő házának, a bécsi Dorotheumnak a szakértője. Tehát én vezetem teljesen önhatalmúlag ezt a műfajt, évi több árveréssel. Ide nem csak a bécsiek, hanem Chiléből, Argentínából, Japánból, Ausztráliából hozzák nekem a világ csodáit. És egy dolog az, amikor valaki lát évente huszonöt-harminc hangszert, vagy lát legalább nyolc-tízezret. Aztán ahogy mondta Szilágyi Domokos,³⁵ én is belenőttem ebbe a 42-es félcipőbe. Sajnálom a kollégáimat, akiknek nem adatik meg ez a lehetőség. Hogy nekem miért adatott meg? Valószínűleg azért, mert széthajtottam magamat. Fáj a kezem, fáj a derekam, de én utóbbi ötven évet nagyon keményen végigdolgoztam. Csak vonós hangszerekből készítettem eddig 405 darabot, restauráltam legalább tízezret, pengetős hangszerekből meg közel 300-at. Úgyhogy több mint 700 saját hangszerem járja valahol körbe a nagyvilágot. Az olaszok erre azt mondják, hogy „Gli strumenti girano”, a hangszerek körbe-körbe járnak.

Zilahi Csaba:

Közben meg nemcsak zenéltél, de írtál is...

Márkus Barbarossa János:

Igen, több mint harminc könyvem jelent meg. Irodalmi alkotások, de nem csak próza. Évente kell írjak legalább két vagy három szakkatalógust is különböző nyelveken. Ez a napi munkám. Aztán amikor ráunok, megiszom egy fröccsöt, esetleg kettőt. Ez van.

Zilahi Csaba:

A számtalan dalszöveg mellett verset is írsz, mostanáig kilenc versesköteted jelent meg. Szerinted mi a különbség a dalszöveg és a vers között, lehet-e egyáltalán határt húzni a kettő között?

---

³⁵ Szilágyi Domokos (1938–1976) erdélyi magyar költő, író, irodalomtörténész és műfordító.

Márkus Barbarossa János:

Nehéz választ adnom erre a kérdésre. Jut eszembe a Kaláka együttes.³⁶ Jó verseket meg lehet zenésíteni, de persze nem mindegyiket! Lehet határvonalat húzni az igényes dalszöveg és a vers között. Meg az is jó kérdés, melyik dalműfajra gondolsz? Vannak dalműfajok, amelyeknek kritikán aluliak a szövegei. Persze, ez is ízlés kérdése. Ugye, a blödlit is szeretik egyesek. Márpedig kevés műfajt leszámítva (protest song, népzene, igényes operaszöveg, liedszövegek, jó sanzonok) szinte mindenhol találkozol blöddlivel. Ne is beszéljek a „hazafias” blödliről. Ilyen válaszáért már kaptam a fejemre.

Zilahi Csaba:

Volt olyan versed, amit gondoltál egyet és megzenésítettél? Olyan, aminél helyből kizártad a zenét, és olyan, amit tudatosan dalszövegnek írtál?

Márkus Barbarossa János:

Igen, van ilyen is, meg olyan is. Ezeket szét szoktam választani.

Zilahi Csaba:

2005-ben és 2006-ban te voltál az EMIL (Erdélyi Magyar Írók Ligája) elnöke. Mennyire volt ez kihívás számodra? Elnökként mi volt a feladatod, mit vártak el tőled? Milyen elképzeléseid, terveid voltak erről, amikor elvállaltad?

Márkus Barbarossa János:

Én csak átmenetileg vállaltam az EMIL elnöki posztját, mivel akkor nem akarta más elvállalni. Kezdetben voltak anyagi gondok is. De távolról sem akartam a szeparatizmus látszatát kelteni. Bár volt anno olyan megjegyzés is, hogy mi, azaz Sántha Attila,³⁷ Gergely Edit³⁸ meg jómagam, kitaláltunk magunknak egy úgymond „saját” írószervezetet.

Zilahi Csaba:

Bejártad az egész világot, most viszont itt vagyunk Kolozsváron. Az utóbbi időben többnyire ez az otthonod?

Márkus Barbarossa János:

Nincs ilyen, hogy többnyire, mert nekem havonta szolgálatom van a világ legrégebb műkereskedő házában, ahol várom a klienseimet. A bécsi Dorotheum 1707 óta működik, csak öt napig tartott zárva, amikor 1944-ben, az amerikaiak szétbombázták Bécs központját, de azóta is működik. Tehát bizonyos időmet ott kell eltöltsen Bécsben. Amúgy én osztrák nyugdíjas vagyok, de a munkaköröm nincs életkorhoz szabva. Az elődöm 92 éves korában unta meg a szakértői munkát. Aztán két nappal a századik születésnapja előtt halt meg.

Zilahi Csaba:

Adja a fennvaló, hogy te is megérd ezt a szép kort!

Márkus Barbarossa János:

Hát az már csak tőlem függ, hogy meddig bírom ezt csinálni. A többi időmet Kolozsváron töltöm, mert itt bezárom az ajtót, vagy nem, jönnek-mennek emberek. Tök

---

³⁶ A Kaláka együttes kétszeres Kossuth-díjas és Prima Primissima díjas magyar folk együttes, 1969-ben alakult Budapesten.

³⁷ Sántha Attila (1968) József Attila-díjas erdélyi magyar költő, az Erdélyi Magyar Írók Ligájának volt elnöke.

³⁸ Gergely Edit (1974) erdélyi magyar író, költő, műfordító.

nyugodtan tudok dolgozni éjszaka, most is ott van szétbontva egy műkincs az asztalomon, és akkor nyúlok hozzá, amikor kedvem tartja.

Zilahi Csaba:

És ezt Bécsben nem lehet csinálni? Jobb Kolozsváron?

Márkus Barbarossa János:

Bécsben is tudom csinálni, de nagy a család, és nem akarom őket zavarni az én rendszertelen élettemmel. Napközben dolgozok, este eszem, aztán éjszaka dolgozok, éjszaka eszem.

Zilahi Csaba:

Költözhetnél volna Bécsben egy másik házba, és akkor a családot akkor látogatod meg, amikor akarod. Kolozsvár mégiscsak messze van Béctől...

Márkus Barbarossa János:

A dolog borzasztóan egyszerű. Gondolkoztam, hogy Váradra menjek, de ott jóformán két volt barátom él még. Kolozsváron nagyon sok jó barátom van. Ők is be szoktak járni ide, pláne a pandémia alatt, ez volt a város kocsmája. Mindenki ide jött be, mert mondtam, hogy engem nem zavarhat sem hatóság, sem semmi. Kolozsvár olyan szempontból Kelet-Európa közepe, hogy Kijevtől, Törökországból, Görögországból, Belgrádból könnyebben meg tudnak látogatni a kliensek, mint hogyha Bécsbe kéne jöjjenek. Ilyen szempontból nem Bukarest a központ, ezt felejtjük el. Kelet-Európa földrajzi központja Kolozsvár, főleg, hogy van nemzetközi repülőtere is. Lehetne jobb is az elérhetősége, de még mindig jobb, mint a többi városé, ami szóba jöhet. Váradnak is van repülőtere, de az vagy működik, vagy nem. Tehát igyekeztem ezt is valamilyen logikai rendszer szerint eldönteni. Arról nem beszélve, hogy eleinte volt tíz-tizenkét tanítványom is itt a műhelyben, akik ingyen és bérmentve tanulhattak nálam. Persze ahogy rájöttek, hogy ez nehéz munkával jár, eltűntek.

Zilahi Csaba:

Ha már a tanítványokat említed, van-e utánpótlás a hangszerjavításban?

Márkus Barbarossa János:

Van! Nekem világszerte több mint negyven tanítványom van, aki már hírnevet szerzett magának, Dél-Amerikától Japánig, Kínáig, mindenhol. Emiatt nem aggódom. Gyermekeim közül a 36 éves kisebbik fiam foglalkozik ezzel, de nem folyamatosan. Úgy látom, hogy lányomat is érdekli. Ő Pesten jár művészeti egyetemre. Szét vagyunk szóródva. Mondjuk én is, mert kicsit kaotikusnak, szaggatottnak látom az életpályámat. De valahol élvezem is. Megunnám, ha mindig ugyanazt csinálnám és ugyanott. Addig foglalkozom valamivel, amíg élvezem, aztán leteszem, és máris el kell kezdek valami mást csinálni. Ennyire egyszerű. Mondjuk dalokat már nem írok, bár tíz évvel ezelőtt még írtam vagy húszat-harmincat. Azért néha még jönnek felkérések. Még a budapesti rádió is felkért, hogy román darabokhoz írjak zenét. Aztán mikor kiderült a politikai nézetem, hát akkor „bocs, inkább nem”. De engem nem érdekel az ilyen-olyan irányzatú politika, nem foglalkozom ilyesmivel. Ebből az éljen meg, aki nem tud mást.

Zilahi Csaba:

Szerinted az elmúlt évtizedekben mennyit fejlődött a hangszerkészítés? A kínai hangszergyártók miként befolyásolták a kínálatot? Készítenek-e manapság olyan hangszert, aminek 100 év múlva nagy értéke lesz?

Márkus Barbarossa János:

Szerintem sokat fejlődött, és készítenek nagyon jó hangszereket is! A kínai, román stb. ipari hangszerek nem tekinthetők mestermunkáknak, azok egy más szegmenst képviselnek, a tanulóhangszerek kategóriáját. Különbözik engem egy másik dolog is rég foglalkoztat: vajon száz év múlva ugyanúgy fognak tekinteni a „hagyományos” hangszerekre, mint manapság? Mert semmi sem örök. Nyilván van egy hatalmas zeneirodalom, ezekhez szükségeltetnek a hangszerek, viszont a modern klasszikus muzsika más tendenciákat mutat. Most ne példálózok azzal, hogy az utóbbi hét évtized muzsikájának egy részét eluralták az elektronikus hangszerek. Amúgy pár kortárs klasszikus zeneszerző óhajára készítettem kísérleti jellegű akusztikus hangszereket is, jóformán nevük sincs. Ez egy kemény téma, sokat lehetne ilyesmiről is beszélni. Szóval nekem így is kell látnom a dolgokat. Garantáltan jönnek majd az újabb kihívások! Jut eszembe egy hosszabb beszélgetésem Végh Sándor bácsival (Sándor Végh világhírű hegedűs, kolozsvári születésű), még a nyolcvanas évek végén. Sándor bácsi hosszabb ideig muzsikált együtt Bartókkal³⁹ is. Ugye tudjuk, hogy Bartók (is) „preparálta” néha a zongorát. Ő vetette fel Bartók gondolatát: A *Kékszakállút* más hangszerekre képzelte el, de nem voltak olyan hangszerek! Ez csak egy példa...

Zilahi Csaba:

Hogy lettél Barbarossa?

Márkus Barbarossa János:

Kétféle magyarázata is van ennek. A Márkus család egyik ágának nagyon régi beceneve Barbarossa volt. Apai ágam egyik része félig olasz és 1680 óta félig osztrák. Én ezt tudtam. Amikor Olaszországban éltem, akkor az olasz kollegák úgy hívtak automatikusan, hogy Barbarossa vagy Il Transsilvano, az erdélyi. Velence őslakosainak 90 százalékát Marcusnak hívják San Marcóról, a város szentjéről, ezért mindegyiknek volt egy beceneve.

Zilahi Csaba:

De a személyidben nem szerepel a Barbarossa, tehát ez mégiscsak felvett név.

Márkus Barbarossa János:

Elvileg szerepelhetne. De 1920 óta Ausztriában, leszámítva vagy tíz család esetét, tiltják a dupla családnevek használatát, merthogy monarchiai emlék. Nem lehet nemesi neveket használni. Amúgy anyai ágon én horvát is vagyok. A Zsupun család horvát kisenemesi család volt.

Zilahi Csaba:

Szóval Olaszországban vették fel ezt a nevet?

Márkus Barbarossa János:

Még mielőtt használtam volna 1985-től, ők már rám ragasztották. Pedig nem is tudták, hogy van alapja. Én kicsivel később úgy tudtam meg, hogy utánanéztam a bécsi archívumokban, hogy hogyan került a családom, a Márkus család egyik ága Bécsbe. De a Márkus család másik ága például a Vajdaságban él. Véletlenül tudtam meg, a pesti János kórházban találkoztam egy asszisztenssel, egy Márkussal, ő mesélte. Amúgy Erdélyben is több Márkus család él, nem ismerem a rokoni szálakat.

---

³⁹ Bartók Béla (1881–1945) posztumusz Kossuth-díjas zeneszerző, zongoraművész, népzenekutató, a közép-európai népzene nagy gyűjtője, 20. század egyik legjelentősebb zeneszerzője.